

Katsaus Euroopan talouteen vuonna 2006 **European Economic Advisory Group at CESifo (EEAG)**

Lehdistötiedote

Julkaisuvapaa 8. maaliskuuta 2006 klo 11.00 CET (10.00 GMT)

Vuoden 2006 katsauksessa käsitellään kahta Euroopan talouden kehityksen kannalta ratkaisevaa aihetta: *makrotalouspolitiikkaa* ja *talouden kasvua*. Niitä koskevissa laajoissa analyyseissa pyritään vastaamaan muun muassa seuraaviin kysymyksiin:

- Mitä riskejä liittyy epäsuotuisaan raha- ja finanssipolitiikan keinovalikoimaan Euroopassa? Miten voidaan saavuttaa tilanne, jossa käytetään sopivampia poliittisia keinoja?
- Kuinka vakavasti Yhdysvaltojen vaihtotasevaje horjuttaa globaalia tasapainoa ja miten Euroopan pitäisi valmistautua kansainvälisten makrotaloudellisten korjausliikkeiden vaikutuksiin?
- Miksi EU-15-maiden kasvuluvuissa on niin suuria eroja? Mitä hitaamman kasvun maat voivat tehdä kasvun vauhdittamiseksi?
- Mitkä ovat pääelementit, joilla voidaan parantaa Euroopan koulutusjärjestelmiä?
- Onko Euroopan viimeaikainen fuusioaalto uhka kilpailulle ja riittääkö nykyinen eurooppalainen kilpailupolitiikka turvaamaan kilpailun?

Makrotalouden näkymät ja politiikka

Euroopan talouden odotetaan jatkavan elpymistään. Euroalueen BKT:n kasvuksi ennustetaan 2,0 prosenttia vuodelle 2006. Kasvu on edelleen hitaampaa kuin useimmilla maailman muilla alueilla. Euroalueen inflaatioksi ennustetaan tänä vuonna 1,9 prosenttia. Työmarkkinoiden tilanteessa näkyy vain vähäistä paranemista.

Makrotaloutta ohjaavassa politiikassa ollaan siirtymässä kohti epäsuotuisaa raha- ja finanssipoliittista keinovalikoimaa. EKP:n odotetaan kivistävän rahapolitiikkaa samalla kun finanssipoliittinen linja pysyy pitkälti ennallaan. Tällainen yhdistelmä vahingoittaa kasvua.

Pitkän aikavälin kestävä talouskehitys vaatisi euroalueen budjettialijäämien pienentämistä. Tällöin ei tarvittaisi yhtä tiukkaa rahapolitiikkaa kuin muutoin. Paremman poliittisen keinovalikoiman löytämiseksi on tärkeää ottaa uudelleen käyttöön budjettikuria ohjaavat kannustimet, jotka vesitettiin vuoden 2005 vakaussopimuksen uudistuksen yhteydessä. Yhtenä keinona voisi olla EKP:n rahapoliittisen kehyksen muuttaminen niin, että inflaatiotavoitetta nostettaisiin samalla kun finanssipoliittisia instituutioita vahvistettaisiin. Myös finanssipoliittisesti vastuuntuntoisten EU-maiden ryhmä voisi tehdä aloitteen ja ryhtyä tehostamaan finanssipoliittista yhteensovittamista.

Globaalit epätasapainotekijät

Yhdysvaltojen maksutaseen valtava alijäämä on heikentänyt voimakkaasti globaalia tasapainoa. Yhdysvaltojen vajeen vastapainona ovat pitkälti Aasian maiden, öljyntuottajamaiden ja eräiden Euroopan maiden ylijäämät. Maailmanlaajuisen epätasapainotilan korjaantuminen vaatii Yhdysvaltain dollarin merkittävää heikkenemistä. Korjausliikkeen voimakkuutta ei kuitenkaan voida ennustaa tarkasti.

Epätasapainon korjaantuminen saattaa pitkään haitata eurooppalaisten tuotteiden vientikysyntää ja lisätä kilpailua yhdysvaltalaisyriyten taholta. Dollarin riittävän voimakas heikentyminen saattaa horjuttaa vakavasti varallisuusarvoja Euroopan dollaripohjaisten omistusten arvossa.

Finanssikriisin riski kasvaa, jos dollarin voimakkaaseen laskuun liittyy Yhdysvaltojen ja koko maailman tuotannon supistuminen. Tällaisen kriisin käsitteleminen olisi vaikeaa nykyisellä raha- ja finanssipolitiikalla. Joidenkin EU-maiden suuret budjettialijäämät kertovat siitä, että finanssipolitiikassa ei ehkä ole riittävästi liikkumavaraa kriisitilanteessa.

Euroopan unionin talouskasvu

Kasvuluvut ovat vaihdelleet suuresti EU-15-maiden kesken. Ranskassa, Saksassa ja Italiassa kasvu on takkuillut, kun taas monissa muissa EU-maissa kehitys on ollut myönteistä. Eräät menestyvät maat, kuten Suomi, Irlanti, Ruotsi ja Iso-Britannia, ovat tukeutuneet vahvasti uuden teknologian, erityisesti tietotekniikan käyttöön. Myös Kreikka ja Espanja ovat menestyneet, mutta niissä on luotettu perinteiseen pääomanmuodostukseen ja työpanoksen kasvattamiseen.

Lissabonin strategiaa, jossa korostetaan tietoon perustuvien talouden alojen merkitystä, tulisi soveltaa joustavammin. Tekniikan kärjessä kulkevien maiden tulisi jatkaa tietoon perustuvien kasvunlähteiden painottamista. Muiden maiden olisi parempi luottaa pääasiassa perinteiseen pääomanmuodostukseen ja työpanoksen kasvattamiseen.

Kasvupolitiikan avainalueisiin kuuluvat koulutuksen ja tietotekniikan omaksumisen kehittäminen sekä yritysten välistä kilpailua lisäävät toimet. Yrittäjyyden edistäminen ja yritysten toiminnan parantaminen EU:ssa on elintärkeää talouskasvun kannalta.

Euroopan koulutuspolitiikan näkymät

Koulutusjärjestelmiin kohdistuu paineita monissa maissa. Koulutuskustannukset ovat jyrkässä nousussa, koska opiskelijamäärät kasvavat ja opinnot pitenevät samalla, kun opiskelijaa kohti lasketut kustannukset nousevat samaa tahtia henkeä kohti lasketun BKT:n kanssa. Toisaalta katsotaan, että taso ja saavutukset heikkenevät.

Maiden välillä on ilmeisiä osaamiseroja lukemisessa, matematiikassa ja luonnontieteissä. Näitä eroja on myös taloutensa ja väestörakenteensa puolesta samankaltaisissa maissa. Peruskoulutukseen käytettävien varojen määrällä ei tunnu olevan suurta vaikutusta, kun taas koulutusjärjestelmien rakenne näyttää merkitsevän paljon.

Koulutusjärjestelmiä ei voida kehittää tehokkaasti lisäämällä vain koulutukseen myönnettäviä varoja tai edistämällä yksinkertaisia tavoitteita, kuten luokkakokojen pienentämistä. Sen sijaan politiikassa tulisi keskittyä koulujen parempaan organisointiin.

Vanhempien valinnanvapauden ja oppilaiden välisen kilpailun edistäminen hyviin kouluihin pääsemiseksi sekä myös koulujen välillä hyvien oppilaiden houkuttelemiseksi näyttävät olevan tehokkaita toimintatapoja. Hyvin suunniteltuina tällaiset uudistukset eivät johda epäoikeudenmukaisiin tai epätasa-arvoisiin käytäntöihin.

Fuusiot ja kilpailupolitiikka Euroopassa

Fuusioituminen on kiihtymässä Euroopassa. Kilpailupolitiikan haasteena on mahdollistaa kustannuksia alentava yrityskoon kasvattaminen globaalistumiseen liittyvän rakennemuutoksen myötä ja säilyttää samalla riittävä kilpailu. Tämä vaatii vihamielisten valtausten ja rajat ylittävien fuusioiden esteiden poistoa samalla kun varotaan luomasta Eurooppaa hallitsevia yrityksiä, jotka ovat tehokkaasti suojautuneet konkurssilta. Kilpailupolitiikassa ei toisaalta tulisi suosia alhaista keskittymisastetta sellaisilla aloilla, joilla oligopoli on luonnollinen tilanne ja vain pieni määrä yrityksiä voi toimia kannattavasti.

Vuoden 2004 uudistus EU:n yrityskeskittymien valvontamenettelyissä oli askel oikeaan suuntaan. Tarvitaan kuitenkin lisää tarkistuksia ja vastapainoja, ja kansallisten hallitusten ja suuryritysten vaikutusvalta tulisi minimoida. Yksi mahdollisuus olisi oikeuslaitoksesta ja -tutkijoista riippumaton hallinnollinen paneeli, joka antaisi julkisen suosituksen komissiolle tai tekisi jopa lopullisen päätöksen. Muussa tapauksessa tulisi avata keskustelu siitä, tarvitaanko riippumatonta eurooppalaista kilpailuvirastoa samaan tapaan kuin Yhdysvaltojen Federal Trade Commission.